

UVOD V SOCIOLOGIJO

Sociologija je znanost ali veda, ki se sistematično ukvarja s proučevanjem družbe, družbenega življenja in z življenjem posameznika v družbi.

Je znanost o družbenih skupinah.

Je znanost o družbenih pojavih in oblikah.

Je znanost o družbenih dejstvih in ustanovah, ki imajo moč prisile nad posamezniki, same pa so neodvisne od njih.

Je znanost, ki proučuje obnašanje, ki se oblikuje v družbi.

Je znanost o družbenem delovanju. - WEBER

Sociološka imaginacija je intelektualna sposobnost, ki posamezniku omogoči, da svoj osebni življenjepis (vsakdanje življenje, dogodke, izkušnje) razume v povezavi z družbo, v kateri živi. **MILLS**

Znanstvena spoznanja se od vsakdanjega (zdravorazumskega) vedenja razlikujejo po načelih znanstvenega spoznanja.

Družba je celota idej, prepričanj in občutkov, ki sestavljajo sistem – kolektivno zavest. Ta je neodvisna od posameznikov in ima svoje posebno življenje. **DURKHEIM**

Idealni tipi so miselne konstrukcije, ki v realnem svetu ne obstajajo, vendar v njihovem okviru lahko razložimo bistvene značilnosti in odnose med proučevanimi odnosi.

Paradigma označuje določen način znanstvenega spoznanja, ki vpliva na oblikovanje novih spoznanj. **KUHN**

Sociološka teorija je niz idej, ki skušajo razložiti, kako družba ali nekateri deli družbe delujejo.

Strukturalizem poudarja odločilen vpliv delov družbe (družbene strukture) na posameznika.

- **funkcionalizem: DURKHEIM, PARSONS, MERTON**
- **konfliktne teorije: MARX, DAHRENDORF, GRAMSCI**

Interpretativni pristop – družbeni stiki (interakcije) in naše razumevanje sveta so tisti, ki odločilno zaznamujejo naše življenje in družbo, v kateri živimo. **GOFFMAN**

Vrednotni konsenz je soglasje o temeljnih vrednotah.

Simbolični interakcionizem se ukvarja z razlago družbenega delovanja z vidika pomenov, ki jih posamezni situaciji, osebam itd. pripisujejo posamezniki. **GOFFMAN, MEAD**

Fenomenologija poudarja notranje delovanje človeškega duha in načine, kako ljudje razumejo svet okoli sebe. **SCHUTZ**

Etnometodologija se ukvarja z načini, ki jih ljudje uporabljajo za pojasnjevanje in osmišljanje družbenega sveta. **GARFINKEL**

O **znanstvenem spoznanju** govorimo takrat, kadar so izpolnjene zahteve po: splošnosti, objektivnosti, preverljivosti, veljavnosti, zanesljivosti, natančnosti in sistematičnosti.

METODOLOGIJA SOCIOLOŠKEGA RAZISKOVANJA

Kvantitativna metodologija – sociologija more kot zn. veda privzeti naravoslovne, kvantitativne metode raziskovanja.

Kvalitativna metodologija – **interpretativni pristop** poudarja, da je vodilo za delovanje pos. njegovo razumevanje in interpretiranje dogodkov.

Hipoteza ali **domneva** je predlog raziskovalca za razumevanje pojavov in procesov. Je predlog o obstoju, lastnostih ali določeni vrsti povezanosti med pojavi in procesi.

Spremenljivka je pojav, lastnost ali značilnost, ki se spreminja.

Odvisna spremenljivka je tista, ki je predmet našega preučevanja in se spreminja, ker nanjo vpliva neodvisna spremenljivka. Ta pojasnjuje pojav ali dogodek, saj je to spremenljivka, ki povzroča spremembo na odvisni spremenljivki.

Korelacija izraža stopnjo povezanosti med pojavi in/ali procesi.

Populacija je skupnost (množica) vseh enot pojav, ki ga proučujemo. Opredelitev populacije je odvisna od zaustavitve raziskovalnega problema.

Vzorec je del preučevane populacije, iz katerega lahko sklepamo o celotni populaciji. To pomeni, da rezultate, dobljene na vzorcu, posplošimo na celotno populacijo.

Vzorčenje so pravila in postopki za izbor enot v vzorec.

Vzorec je **reprezentativen**, kadar se njegova struktura ujema s strukturo populacije.

Opazovanje z udeležbo je metoda soc. raziskovanja, pri kateri raziskovalec živi in dela s skupino, ki jo proučuje.

Experiment je MSR, pri kateri raziskovalec aktivno posega v raziskovalne razmere. Raziskovalec namerno vpelje spremenljivko in proučuje učinek njenega delovanja.

Strukturirani intervju je metoda spraševanja, ki poteka ob vnaprej zastavljenih vprašanjih.

Nestrukturirani intervju je metoda spraševanja, pri kateri ni vnaprej natančno pripravljenih vprašanj. Raziskovalec določi samo okvirno temo.

Anketa je metoda spraševanja, ki od respondenta zahteva, da pisno odgovarja na zastavljena vprašanja. Ta so lahko odprta ali zaprta.

Metoda spraševanja omogoča kvantitativno obdelavo podatkov in lahko zajame veliko ljudi.

KULTURA

Kultura je način življenja ljudi – pripadnikov neke družbe. V tem smislu pomeni kultura celotno področje: idej, navad, prepričanj, jezika, vzorcev vedenja, znanja, materialnih proizvodov itd., ki jih je človek proizvedel in oblikoval in ki se prenašajo iz generacije v generacijo.

Kultura je za človeka načrt za življenje, ki ga izoblikuje neka skupnost, in ki ga nimata prirojenega niti kot vrsta niti kot posameznik.
KLUCKHOHN

Značilnosti kulture: kultura je plod medsebojnega delovanja pripadnikov, ki so v ta namen razvili zapleten sistem komunikacije in simbolov (simbolna narava kulture). Zato je kultura vedno skupna pripadnikom določene skupnosti.

Inkulturacija je proces učenja, sprejemanja kulture. Kultura je integrirana celota, ker so posamezni elementi med seboj povezani in sprememba enega lahko povzroči spremembe na drugih.

Civilizacija je kulturni kompleks različnih kultur, ki imajo glavne kulturne elemente skupne.

Simbol je lahko karkoli, kar predstavlja pripadnikom neke skupine ali družbe nek pomen. Pomen pa ni vsebovan v predmetu, gesti, drži, znaku, itd. samem po sebi, ampak je rezultat kulturne konvencije.

Komuniciranje pomeni oddajanje in sprejemanje sporočil, sporazumevanje.

Signali so zaprti mehanizmi komunikacije. Njihov pomen je natančno določen in se ne spreminja. Za signal sta značilna stalnost oblike in vsebine. Sporočilo se nanaša le na eno situacijo in je z njo neposredno povezano.

Signifikacija je zaznamovanje, označevanje, osmišljanje.

Označevanje je človeška sposobnost tvorjenja in sprejemanja znakov

Znaki so proizvod ljudi. Nastanejo z namenom uporabe v komunikacijskih procesih, uporabljajo se samo v ta namen. Vedno so dogovorjena (konvencionalna) predstavitev realnosti.

Jezik ima tri funkcije in je po njih tudi opredeljen:

- **komunikacijska funkcija**: je sistem simbolov, ki omogoča pripadnikom neke družbe/skupnosti, da komunicirajo med seboj,
- **reprodukcijska funkcija**: je pomembno sredstvo kulturne reprodukcije, procesa, v katerem se kultura prenaša iz ene generacije v drugo,
- **simbolna funkcija**: predstavlja simbolno zvezo med člani skupnosti; ti jo prepoznavajo kot znak pripadnosti neki jezikovni skupnosti.

Jezik je sistem znakov, ki je določen z odnosi med njimi. Zajema popis znakov in pravila o tem, kako se ti znaki kombinirajo v večje celote. **SAUSSURE**

Govor je konkretna, zaznavi dostopna uporaba jezika v komunikaciji. Je povsem individualno dejanje. **SAUSSURE**

Kulturna prizma jezika je jezikovna praksa, skozi katero ljudje doživljajo svet. Jezik do neke mere določa način mišljenja in nas vodi pri našem razumevanju sveta. **SAPIR, WOLF**

Vrednote so sistem idej, prepričanj o tem, kaj je dobro, zaželeno, pravilno, vredno. Služijo kot merila za presojanje ljudi in dogajanj z vidika tistega, kar pojmuje kot dobro in moralno.

Norme izhajajo iz vrednot in predstavljajo bolj specifična pravila vedenja oz. usmerjajo naše življenje s tem, ko natančneje določajo, kaj je prav in kaj narobe.

Materialna kultura sestoji iz vseh materialnih objektov, ki jih ustvarja določena kultura. Vse te materialne objekte imenujemo artefakti.

Tehnologija je znanje, ki ga uporablja družba, da bi zadovoljila življenjske potrebe in se odzvala na okolje.

Kulturno neskladje nastane, ko se posamezni elementi kulture razvijajo različno hitro, kar lahko privede do konfliktov in končno sprememb.

Kulturna difuzija je razširjanje posameznih sestavin ene kulture v drugo kulturno območje.

Globalizacija je proces ekonomskega, političnega, vojaškega itd. povezovanja različnih družb in s tem kultur na svetovni ravni.

Etnocid ali **asimilacija** je srečanje kultur, ki so za posamezne kulture lahko usodna, ker pogosto vodijo v uničenje, razgraditev njihove kulturne identitete.

Genocid je načrtovano fizično, množično uničevanje ljudi, ki pripadajo drugi kulturi.

Interkulturalizem so odnosi med različnimi kulturami, ki vključujejo sodelovanje in intenzivne stike ter prepletanje različnih kultur.

Multikulturalizem je stanje, ko različne kulture druga ob drugi bivajo znotraj iste družbe, vendar pa med njimi ni veliko stikov v smislu sprejemanja kulturnih vplivov.

Akomodacija zahteva, da se različne kulture vsaj tolerirajo, če ne že spoštujejo.

Akulturacija je proces prilagajanja priseljencev kulturi družbe, v katero so se priselili.

Etnocentrizem je presojanje kultur in družb s stališča lastne. Je prepričanje o manjvrednosti, neobičajnosti drugih kultur. Krepi občutek skupinskega ponosa in lastne večvrednosti.

Kulturni relativizem je opazovanje sestavin neke kulture z vidika te kulture. Pomembna je pojasnitev družbene vloge teh sestavin, ne pa njihovo vrednotenje. S tega vidika so vse kulture med seboj enakopravne in zahtevajo enako spoštovanje (kot v multikulturalizmu).

Subkultura ali **subkulturalna skupina** je vsaka skupina, ki sicer v glavnem sprejema dominantno kulturo, vendar ima nekatere posebne značilnosti, ki jo od nje ločijo. Subkulture se lahko oblikujejo na poklicni osnovi, na osnovi spola, političnega ali verskega prepričanja, osnovi etnične ali razredne pripadnosti.

Množični mediji proizvajajo »manjvredne umetniške izdelke«, ki so namenjeni množični potrošnji. Umetniške vrednosti naj ne bi imeli, njihov name naj bi bil predvsem zabava, propaganda in pasivizacija.

Proizvodi kulturne industrije v množični kulturi so narejeni po določenih obrazcih, so standardizirani, brez (večje) umetniške vrednosti in namenjene množični potrošnji. Cilj proizvajalcev je dobiček, ki določa tudi vsebino proizvodov.

RELIGIJA

Pomen **latinskih glagolov:**

relegere = ponovno izbrati,

religere = ponovno izbrati,

religare = privezati se.

Religija je celovit sistem verovanj in praks, ki se nanašajo na objekte, ki so šteti za »svete« - kar pomeni razločeni od drugih in prepovedani – verovanj in praks, ki ljudi združujejo v eno moralno skupnost – cerkev.« Ni verovanje v boga tisto, kar iz nekega miselnega sestava naredi religijo, ampak je to razločevanje med svetim (sakralnim) in nesvetim, posvetnim (profanim). **DURKHEIM**

Religija je del kulture, ki je sestavljena iz skupnega verovanja in običajev, ki določajo nadnaravno in sveto ter človekov odnos do njiju. Poleg tega to povezujejo z dejanskim svetom na tak način, da skupino oskrbujejo z moralnimi definicijami o tem, kaj je dobro (v soglasju z nadnaravnim in od njega odobreno), in kaj je slabo (ni v soglasju z nadnaravnim oz. mu nasprotuje). **VERNON**

Religija je tista oblika človekovega življenja, v kateri človek ve, da je opredeljen z večino, ki se imenuje Bog oz. božanstvo. Človek torej ve, da je opredeljen (določen) v odnosu do nečesa, kar je drugačno, večje, bolj izvorno od njega samega. Če je religija oblika človeškega življenja, potem je to življenje utemeljeno z nadčloveškim, božanskim, svetim. **WELTE**

Religija je organizirana celota verovanj, občutenj, simbolov, kulturnega delovanja in moralnih predpisov, navezanih na idejo oz. predstavo o nadnaravnem. **PAVIČEVIĆ**

Religija je vzdih ogrožene kreature, čustvo brezsrčnega sveta, kot je tudi duh brezdušnih razmer. Religija je opij ljudstva. Je odsev človeške bede in hkrati tudi protest proti njej. **MARX**

Religijsko (versko) ravnanje je:

- **v širšem smislu:** ravnanje ljudi pri vsakdanjih opravilih v skladu z religijskimi normami (pozdravljanje, moralna pravila v medčloveških odnosih itd.),
- **v ožjem smislu:** ravnanja, ki šele z versko vsebino dobijo svoj smisel (maša, sveti zakramenti itd.).

Religijski obred ali **ritual** je družbena interakcija, v kateri so vnaprej določeni: čas poteka, vsebina, vloga posameznika. Pogosto jih opravljajo na posvečenih mestih (cerkve, templji, obredna zemljišča).

Funkcija religijskih obredov je ravnanje ljudi, ki je na različne načine usmerjeno k odnosu z nadnaravno stvarnostjo (čaşčenje nadnaravnega, zahvaljevanje, prošnje itd.) Ljudje poskušajo za njih pomembnim in prelomnim dogodkom dati pečat vzvišenega, izjemnega in obvladanega.

Etika so nauk in določila o moralno pravih, dobrih in moralno nepravih, slabih dejanjih.

Animizem je verovanje v duhove in druga nadnaravna bitja. Ljudje verjamejo, da duhovi prebivajo v živalih, rastlinah, v skalah, zvezdah, tudi v ljudeh. Duhovi imajo podobne lastnosti kot ljudje, v odnosu do njih uporabljajo enaka sredstva kot do ljudi (darila, kazni, sovraštvo, ljubezen, spoštovanje).

Totemizem je vera v sorodstvo članov določenega plemena z njihovim totemom. V totemu naj bi prebivali duhovi umrlih prednikov, ki skupino varujejo pred nesrečami.

Tabu je v totemizmu prepoved ubijanja in uživanja totema.

Psihološka funkcija religije: religija vpliva na ravnanje posameznika, ker lahko zadovoljuje človekovi potrebi po osmislitvi življenja in po varnosti v skupnosti.

Legitimacijska funkcija religije: religija pogosto opravičuje družbeni red in položaj posameznika v njem kot izraz božje volje in tako pripomore, da se ljudje sprijaznijo s stanjem, kakršno je.

Sekularizacija so spremembe, ki so nastale v modernej družbi na področju religije in religioznega. Lahko bi rekli, da gre za proces, v katerem posvetni način življenja prevladuje nad religijskim. Zmanjšal se je družbeni, politični in gospodarski pomen religije, religioznega mišljenja, ravnanja in religijskih institucij.

Moderne družbe so strukturno in funkcionalno razčlenjene. Zanje je značilna samostojnost (avtonomnost) posameznih področij družbenega življenja. Religija je sama postala samo eno od avtonomnih področij družbenega življenja. Tudi posamezniki so v odnosu do religioznih organizacij veliko bolj samostojni. V modernih družbah naj bi upadla tudi religioznost med prebivalstvom.

Sekularizacija pomeni nov način obstoja religije v modernih družbah. Govorimo o privatizaciji religije, ko je ta je umeščena v posameznikovo zasebno (privatno) sfero in njegov prosti čas. Kot izraz in način uveljavljanja sekularizacije pa lahko razlagamo lahko svobodno izbiro, selektiven in potrošniški odnos do religijskih organizacij in njihovih ponudb. **LUCKMANN**

Revitalizacija religij pomeni njihovo ponovno oživljanje predvsem v osemdesetih letih 20. stoletja. Ko tradicionalna religija ni več prepletena z drugimi področji družbenega življenja, se religioznost uveljavlja na drugačne načine.

Nova religijska gibanja so tisoče malih verskih skupnosti (v organizacijskem pogledu največkrat sekt in kultov), ki so nastale na novo v modernih sekulariziranih okoljih.

Sekularna religija (religioznost) naj bi bil pojav, značilen za moderne družbe. V njih so »sveti objekti« »tradicionalnih« ali »klasičnih« religij izgubili svojo prepričljivost, nadomestili pa so jih novi: posvetni dogodki in osebe iz sveta politike in množične kulture.

Civilna religija je del sekularne. Nadomestila naj bi »klasično« pri integracijski in legitimacijski funkciji v okviru nacionalne države (sakralizacija naroda, čaščenje državnih simbolov). **BELLAH**

Sakralizacija naroda je pojav, kjer v številnih nacionalizmih narod dobi »sveti pridih«, »sveto poslanstvo« itd. in zato zahteva popolno podreditev posameznikov »narodni ideji«. Tudi komunizem kot politično ideologijo lahko štejemo kot različico civilne religije.

Verski fundamentalizem so vse raznovrstne konservativne religijske doktrine, gibanja in skupine, ki so usmerjeni proti moderni družbi, modernemu načinu življenja, znanosti, prilagajanju »tradicionalnih« religij modernemu svetu itd.

DRUŽBENA STRUKTURA / STRUKTURIRANJE DRUŽBENOSTI

Družbena struktura so stabilne celote, sistemi družbenih odnosov, vlog, statusov, skupin, organizacij in institucij, v katere se posamezniki rodijo in se v njih socializirajo.

Strukturiranost družbe se oblikuje glede na različne oblike družbene povezanosti in družbenega delovanja, pri čemer je bistveno, da gre za ponavljajoče se vzorce družbenega delovanja, ki je predvidljivo in organizirano v določen sistem. Kadar govorimo o družbeni strukturi, imamo v mislih sestavljeno in urejeno družbenega življenja, ki poteka po določenih pravilih.

Družbena struktura je več kot le vsota posameznikov; je poseben sistem, ki nastane z združevanjem posameznikov, vendar dobi svoje lastne značilnosti. Družba »zaživi« svoje lastno življenje in deluje na svoje člane kot zunanja prisila.
DURKHEIM

v **družbeni strukturi** se posamezniki ne le pasivno odzivajo na zunanje prisile, temveč imajo kljub omejitvam in normam, ki jih postavlja družba, določeno možnost izbire. Ljudje zavestno vstopajo v medsebojne odnose, ki jim pripisujejo določen pomen. Drug drugemu se prilagajajo in vedno znova vzpostavljajo in soustvarjajo družbeno strukturo.
SIMBOLIČNI ITERAKCIONIZEM

Družbena struktura se nenehno spreminja pod vplivom medsebojnih interakcij in odnosov med družbenimi akterji. **Strukturiranje** izpostavlja dejstvo, da so strukture dinamični, spreminjajoči se elementi.
DINAMIČNI VIDIK

Družbeni odnosi so procesi interakcij in simbolnega komuniciranja, ki vzpostavljajo in ohranjajo različne oblike medčloveškega povezovanja in združevanja.

Socialna interakcija zajema vse procese, ki se dogajajo med posamezniki, med posameznikom in skupino in med skupinami.

Komunikacija je sporazumevanje, izmenjava informacij.

Družbeni statusi so različno razvrščeni (rangirani) in vrednoteni družbeni položaji in pozicije, ki jih v družbi zasedajo ljudje. Z njimi se povezujejo družbene dobrine, kot so ugled, moč, dohodki itd. Statusi so družbeno in kulturno opredeljeni, kar pomeni, da jim družba oz. kultura pripisuje določen ugled, veljavo, vrednost.

Pripisani statusi so razmeroma stalni in jih posameznik ne more spreminjati. Značilni so za predmoderne, tradicionalne družbe.

Pridobljeni statusi so statusi, na katere lahko posameznik vpliva in jih v življenju spreminja. Oblikujejo se pod vplivom osebne izbire in prizadevanj ter načrtne delovanja.

Ključni status je glavni status osebe, tisti, ki prevladuje nad drugimi in bistveno zaznamuje njeno življenje.

Statusni simboli oz. **položajni znaki** so zunanja znamenja, prek katerih lahko sklepamo o družbenem statusu posameznika.

Družbena vloga je celota družbenih pravil, norm in pričakovanih vzorcev obnašanja in delovanja, ki se povezujejo z določenim statusom.

Družbene skupine tvorita dva ali več ljudi, ki so povezani z razmeroma rednimi družbenimi interakcijami in odnosi.

Skupinska identiteta je proces oblikovanja in vzdrževanja pripadnosti določeni skupini, ki je pomemben za razumevanje družbenega življenja in socialnega vedenja ljudi.

Družbeni agregati so večje ali manjše število anonimnih posameznikov, ki so začasno zbrani na istem mestu ali prostoru in so si fizično blizu.

Teorija socialne identitete: posameznik podpira pozitivne ocene lastne skupine v primerjavi z drugimi skupinami, zato ker ustreza pozitivnim elementom v njegovi samopodobi, izraženi s termini skupinske pripadnosti.

Primarne skupine so majhne družbene skupine, ki temeljijo predvsem na čustveni pripadnosti skupini in navezanosti posameznika nanjo. V njej prevladujejo neformalni odnosi.
COOLEY

Sekundarne skupine so večje družbene skupine, za katere so večinoma značilni neosebni in formalno urejeni odnosi. **COOLEY**

Referenčne skupine so skupine, s katerimi se oseba najmočneje istoveti (identificira) in so zanjo vir najpomembnejših vrednot, stališč, norm, pa tudi načinov čustvovanja, obnašanja in delovanja.

Družbene organizacije so formalne (in sekundarne) družbene skupine ki nastajajo zaradi doseganja jasno opredeljenih ciljev in zadovoljevanja posebnih družbenih potreb. Za organizacije so značilni: formalni način vodenja, vstopni in izstopni pogoji za člane, posebno ime in razpoznavni znaki.

Birokratske organizacije so prevladujoče družbene institucije industrijskih družb. Njihova

vseobsežnost izhaja iz racionalnega delovanja z jasno opredeljenimi cilji in načini za njihovo doseganje. **WEBER**

Totalna organizacija je poseben tip organizacije, v kateri so osebe izolirane od zunanjega sveta in od trajnih stikov in vezi z družino, sorodniki, prijatelji in sodelavci (zapori, umobolnice itd.).

Družbena institucija predstavlja najširši, splošno veljavni sistem družbeno priznanih in varovanih vlog, odnosov in statusov, prek katerega poteka zadovoljevanje individualnih in družbenih potreb.

Institucionalizirana dejavnost je urejena na predvidljiv, družbeno sprejemljiv in pričakovan način, v skladu z določenimi pravili, normami in vlogami.

DRUŽBENA NEENAKOST IN MOBILNOST

Družbena neenakost je neenakost v dostopnosti do materialnih dobrin, moči, ugleda, možnosti in priložnosti.

Družbena slojevitost (stratifikacija) je posebna oblika družbene neenakosti. O družbeni slojevitosti govorimo, ko se temelju enakega ali podobnega statusa oblikujejo družbene kategorije – sloji, ki so med seboj v odnosih nadrejenosti in podrejenosti (v hierarhičnih odnosih).

Zaprta sistem slojevitosti ne dopušča možnosti, za spremembo statusa znotraj sistema. Status je pripisan.

Odprta sistem slojevitosti dopušča možnosti za spremembo statusa. Status je pridobljen.

Vzrok za družbeno slojevitost je v potrebi družbe, da razporedi najbolj sposobne ljudi na funkcionalno najpomembnejše položaje, z različnimi nagradami pa zagotavlja, da ljudje ustrezno opravljajo te vloge. **DAVIS, MOORE**

Vzrok za družbeno slojevitost je v ekonomski sferi, ta pa vpliva na vse druge družbene institucije v družbeni nadstavbi. **MARX**

Vzrok za družbeno slojevitost ni le v ekonomski sferi, ampak tudi v neenaki razdelitvi ugleda in moči. V družbi se oblikujejo razredi (odvisni od tržnega položaja skupine), statusne skupine (odvisne od količine družbenega ugleda) in stranke (glede na količino družbene moči). **WEBER**

Razredi se oblikujejo na podlagi podobne avtoritete oz. legitimne oblasti znotraj različnih družbenih dejavnosti. Postajajo čedalje bolj razdeljeni na manjše skupine z različnimi interesi. **DAHRENDORF**

Ekonomsko stanje je določnica družbene slojevitosti. Sestoji iz imetja in dohodka. Imetje (bogastvo premoženje) pomeni, da nekdo poseduje določene dobrine, dohodek pa, kar pridobiva.

Ugled je določnica družbene slojevitosti. Izraža se s spoštovanjem in priznanjem, ki ga sami izražamo drugim, ali smo ga sami deležni od drugih v vsakodnevnih situacijah.

Moč je določnica družbene slojevitosti. Je možnost da posameznik ali skupina:

- uresniči svoje cilje,
- vpliva na dogajanje v družbi v svojo korist,
- uveljavlja svoje interese, četudi jim drugi nasprotujejo.

Absolutna revščina: revni so vsi tisti, ki živijo v tako slabih življenjskih pogojih, da ti ogrožajo njihov obstoj.

Relativna revščina ali **relativni koncept revščine** je revščina v odnosu do družbeno sprejemljivega načina življenja, zato potrebščin za takšen način življenja ni mogoče določiti za vse družbe in čase.

Socialna izključenost pomeni, da je posameznik dejansko izključen iz vsakdanjih življenjskih obrazcev, običajev in aktivnosti ter zmanjšuje možnost izhoda iz revščine.

Družbena mobilnost (gibljivost, prehodnost) je možnost, da človek spremeni svoj položaj znotraj enega sloja ali preide v višji ali nižji sloj.

DRUŽBENA MOČ IN OBLAST

Družbena moč je:

- možnost, da človek ali skupina uresniči svojo voljo v skupnem delovanju, tudi če temu nasprotujejo sodelujoči,
- sposobnost, da svoje interese uveljavimo kljub nasprotovanju drugih,
- zmožnost odločanja o ravnanju drugih,
- možnost, da spreminjamo njihova prepričanja, čustva in identiteto,
- sposobnost vplivati na druge ljudi tako, da se vedejo in delujejo na način, ki zadovoljuje naše želje. **WEBER**

Družbena moč je sposobnost celotne družbe in posameznih skupin, da dosežejo cilje, ki so skupni vsem posameznikom kot njihovim članom.

Razlike v moči znotraj družbe ali skupine so v funkciji doseganja skupnih (kolektivnih) ciljev.

PARSONS

Družbena moč je v družbi neenakomerno razporejena, torej nikakor ne moremo govoriti o skupnih ciljeh in interesih vseh članov družbe. Maočni in nemočni imajo različne interese ki porajajo družbene konflikte. **KONFL.**

Legitimna moč postane takrat, ko jo podrejeni sprejemajo oz. jo imajo za pravilno in upravičeno.

Oblast ali **avtoriteta** je oblika moči, ki je sprejeta kot legitimna; podrejam se ji, ker jo doživljamo kot pravilno in upravičeno. Podrejanje je prostovoljno.

Oblast je sredstvo:

- nadvlade manjšine nad večino,
- za ohranjanje družbenega reda v interesu skupnega dobrega.

Prisila je oblika moči, ki ji podrejeni ne priznavajo legitimnosti, torej ni pravilna in upravičena. Do podrejanja pride zaradi groženj z negativnimi sankcijami.

Tradicionalna oblast temelji na sprejemanju tradicije, na prepričanju, da je tako vedno bilo in da je tradicija sveta nesprejemljiva. **WEBER**

Karizmatična oblast se legitimizira v izjemnih (tudi nadčloveških, nadnaravnih) osebnih lastnostih, sposobnostih vodij, ki jim jih pripisujejo podrejeni. **WEBER**

Racionalno-legalna oblast temelji na sprejemanju neosebni pravil oz. zakonov. Gre za oblast jasnih pravil, zakonov in predpisov. Ne gre za osebno oblast, katere legitimnost bi izvirala iz izjemnih lastnosti predpostavljenih ali iz tradicionalne modrosti in božje volje. **WEBER**

Politika je boj za oblast, ki naj posameznikom in skupinam, ki se dokopljejo do nje, zagotovi nadvlado nad družbo in koristi, ki iz tega izhajajo. Služi pridobivanju in ohranjanju privilegijev manjšine na škodo večine. **KONFL.**

Politika je prizadevanje, da bi zagotovili red, stabilnost in pravičnost. **FUNKC.**

Politika je javna dejavnost svobodnih ljudi, ki odkrito soočajo svoje različne interese in so strpni do različnih resnic. **ARISTOTEL**

Politika: Ključni element političnega je boj za oblast. **MACHIAVELLI**

Politika je upravljanje ali vplivanje na upravljanje neke politične organizacije – v moderni dobi je to država. Politika je težnja po sodelovanju v oblasti ali po vplivu na razdelitev oblasti znotraj neke države (*med skupinami ljudi, ki jih obsega*) ali pa med državami. **WEBER**

Moderna država (širši pomen) je geografsko-politična tvorba, ki je opredeljena s tremi prvini:

- ozemljem (teritorijem)
- prebivalstvom oz. ljudstvom, ki ima v zgodovinskih obdobjih različno vlogo pri upravljanju države,
- suvereno oblastjo.

Moderna država (ožji pomen) je suverena oblast: država je (*zapleten*) sistem političnih institucij (*parlament, vlada, sodišča, upravni organi*), ki delujejo v družbi oz. izvajajo oblast.